

TÜRKİYE’NİN AVRUPA BİRLİĞİNE GİRİŞ SÜRECİNİN TÜRK BASININDAKİ SUNUMU

Gonca Pervin AKSOY*

Burak TUĞ**

Aydın KAYMAK***

Özet

Avrupa Birliği (AB) Maastricht Antlaşması ile 1992 yılında son halini almıştır. AB, 2. Dünya Savaşı sonrasında Avrupa’da ortaya çıkan yıkımın yaralarını sarmak ve Avrupa’da böylesine bir yıkımın tekrarlanmasını önlemeyi amaçlayan bir birliktir. Başlangıçta ekonomik birlikteliği sağlamak için oluşturulmuşken zaman içinde sosyal, siyasal ve kültürel bütünlüğü de sağlamayı başarmıştır. Avrupa Birliğinin gelişmesi ve derinleşmesi ile birlikte dünya üzerinde önemli bir güç merkezi haline gelmiştir. Birliğin giderek artan etkisi ülkelerin üyelik taleplerini arttırmıştır. Türkiye’de Avrupa Birliğinin gelişme sürecinden etkilenen ve üye olmak isteyen ülkelerden biri olmuştur. Bu doğrultuda 1959 Avrupa Ekonomik Topluluğuna yapılan başvuru ile Türkiye’nin Avrupa Birliği serüveni başlamıştır. Sürecin hala devam ediyor olmasına karşın Türkiye’nin süreç için çalışmalarına devam etmesinin ne kadar önemli bir konu olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye açısından bu kadar önemli olan AB üyelik sürecinin Türk basınında nasıl ve ne kadar yer bulduğunu irdelemektir. Bu noktada Türk ulusal basınından örneklem seçilerek Hürriyet, Milliyet, Birgün, Evrensel, Yeniçağ ve Yeni Şafak gazetelerinin internet sitelerindeki arşiv kısımları incelenmiştir. Çalışmanın uygulama kısmı 2000 yılından başlayıp 2016 Nisan ayına kadar ki süreci kapsamaktadır. Çalışmanın amacına en uygun yöntem olarak nitel ve nicel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar Türkiye’nin sürece yönelik tutumunu yıllar içinde nasıl bir yol izlediğini göstermek açısından önemli veriler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Türk Ulusal Basını, İçerik Analizi

PRESENTATION OF TURKEY TO THE EUROPEAN UNION IN TURKISH PRESS

Abstract

The European Union (EU) has been finalized in 1992 with the Maastricht Treaty. The EU is an association aimed at wrapping up the wounds of demolition in Europe after World War II and preventing the repetition of such devastation in Europe. It was originally created to provide economic cohesion, but it has also achieved social, political and cultural integrity over time. With the development and deepening of the European Union, it has become an important power center on the world. The growing influence of the Union increased the membership demands of the countries. Turkey is one of the countries affected by the development process of the European Union and wants to become a member. In this direction, Turkey's European Union adventure began with the application for the European Economic Community in 1959. Although the process is still continuing, it shows how important it is for Turkey to continue working for the process.

The aim of this study is to examine how and how much the EU membership process in the Turkish press is so important for Turkey. At this point, samples from the Turkish national press were selected and archives of Hürriyet, Milliyet, Birgün, Evrensel, Yeniçağ and Yeni Şafak newspapers were examined. The application part of the study covers the period from the year 2000 until April 2016. Qualitative and quantitative content analysis method was used as the most appropriate method for the purpose of the study. The results obtained provide important data in order to show how Turkey's attitude towards the process has progressed over the years.

Key Words: European Union, Turkish National Press, Content Analysis

* İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Mezunlu, gopervin@hotmail.com

** İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, buraktugg@hotmail.com

*** İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, aydin-kaymak@hotmail.com

GİRİŞ

Türkiye ve Avrupa Birliği arasındaki ilişkiler 31 Temmuz 1959 tarihinde, Türkiye'nin Avrupa Ekonomik Topluluğu'na başvurusu ile başlamıştır. Bu ilişkilerin kapsamı 12 Eylül 1963 tarihinde imzalanan Ankara Anlaşması ile düzenlenmiştir. 1982'de AB'nin Türkiye ile ilişkilerini dondurma kararı almasıyla Türkiye ile AB arasındaki ilişkilerde aksama yaşanmıştır. 1987'de Türkiye'nin üyelik müracaatında bulunmasıyla ilişkiler yeniden başlamış, daha sonra 1998'de Helsinki'de yapılan Zirve Toplantısıyla Türkiye'ye adaylık statüsü verilmiştir (Akçay, 2008: 12). 1997 Lüksemburg Zirvesi'nde Türkiye'den, diğer aday ülkelerden farklı, özel siyasal koşulların yerine getirilmesi istenmiş, bunun üzerine Türkiye ile AB arasındaki ilişkilerde bir gerginlik yaşanmıştır. Ardından 1998 Cardiff Zirvesi'nde Türkiye'nin üyelik süreciyle ilgili olumlu gelişmeler sağlanmış, 1999 Helsinki Zirvesi'nde de Türkiye AB'ye aday ülke olarak kabul edilmiştir. Bu Zirve'de, Türkiye'nin üyeliğe kabulünde diğer ülkelerle eşit şartlar gözetilmiştir. AB, 1993 yılında kabul edilen ve aday ülkelerin uyması gereken Kopenhag Kriterleri doğrultusunda Türkiye'nin, AB müktesebatının benimsenmesiyle ilgili bir Ulusal Program hazırlanması öngörülmüştür (Özer, 2007: 67). Hazırlanan Ulusal Programlarda medya ile ilgili düzenlemeler de yer almaktadır. Böylece medya da AB sürecinden etkilenerek yeni düzenlemelere tabi olmuştur. Ayrıca medya AB süreciyle ilgili halkı bilgilendirme görevini de üstlenmiştir. Zira Ermağan'ın da belirttiği gibi (2011: 225), Türkiye ve AB arasındaki ilişkiler, sadece Brüksel ve Ankara arasında alınan kararlar ile biçimlendirmemekte, bu kararların halka ulaşmasında yazılı ve görsel medya büyük önem taşımaktadır. Türkiye'nin önemsendiği bir konu olan AB üyelik sürecinin Türk basınında nasıl ve ne kadar yer bulduğunu irdelemek çalışmanın amacını oluşturmuştur. Çalışmada Hürriyet, Milliyet, Birgün, Evrensel, Yeniçağ ve Yeni Şafak gazetelerinin internet sitelerindeki arşiv kısımları incelenmiştir. Çalışmanın uygulama kısmı, 2000 ve 2016 Nisan ayına kadar ki süreci kapsamaktadır. Çalışmada nitel ve nicel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

1. Avrupa Birliği ve Tarihçesi

2. Dünya Savaşından sonra Avrupa büyük bir yıkımdan çıkmıştı ve savaşın olumsuz etkilerini tekrar yaşamamak adına Avrupalı devletler tarafından Avrupa da bir birlik oluşturulması gerektiği kanaatine varılmıştır. Avrupa Birliği fikri savaş sonrası Avrupa'nın yeni bir siyasi ve ekonomik oluşum arayışı sonucunda ortaya çıkmıştır. Avrupa Birliğini oluşturan ana unsur ABD'nin Marshall yardımlarının Avrupa'yı ABD'ye mecbur hale getireceğini ön gören Batı Avrupa ülkelerinin kendi aralarında oluşturacağı bir ekonomik pazar ile Avrupa'da sermayenin ve teknolojinin gelişmesi amaçlanmış olmasıdır. Yani Avrupa Birliğinin oluşturulmasının temel amacı ekonomiktir. Birliğin oluşması yönünde atılan ilk adım 9 Mayıs 1950 tarihinde Fransız Dışişleri Bakanı Robert Schuman'ın bildirisidir. Bu plan Almanya ve Fransa arasında kömür-çelik üretiminin ortak kurulacak bir birliğin idaresine devredilmesini isteyen diğer ülkelerinde birliğe katılabileceği önerisine dayanmaktadır. Schuman bildirisi beraberinde birliğe üye olan ülkelerin ileride birbirlerine savaş açma olasılığını ve birbirlerine karşı savaş sanayisi geliştirmelerini engeller niteliktedir. Fransa'nın bildirisi Belçika, Federal Almanya, Hollanda, İtalya, Lüksemburg karşılık vermiş altı ülke 18 Nisan 1951'de Paris Anlaşması ile Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunu oluşturmuşlardır (Kutlu, 2008: 181-182).

Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunu kuran bu altı ülke daha sonra 1957 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu'nu Roma Anlaşması ile kurdu. Başlangıçta 6 üyeden oluşan bu topluluk günümüzde 27 üye sayısına ulaşmıştır. Avrupa Birliğini şu anda: Fransa, Almanya, İtalya, Belçika, Hollanda, Lüksemburg, İngiltere, İrlanda, Danimarka, Yunanistan, İspanya, Portekiz, Avusturya, Finlandiya, İsveç, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Polonya, Slovenya, Slovakya, Estonya, Letonya, Litvanya, Güney

Kıbrıs Rum Yönetimi, Malta, Bulgaristan ve Romanya oluşturmaktadır. Avrupa Birliği Avrupa'nın yüzyıllar boyunca oluşturduğu kültür ve deneyimlerle meydana gelmiştir. Amaç kalıcı barışın sağlanması, üye devletlerin vatandaşlarının refahını sağlamak farklılıkları güce dönüştürmektir. AB'nin oluşturduğu değerler aynı zamanda AB üyesi olmanın temel şartı sayılmaktadır. Avrupa Birliği Avrupa halklarının siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda bütünleşmesi için oluşturulmuş uluslar üstü bir yapıdır. Ulus üstü bir yapısı olduğu için kendine özgü bir hukuk düzeni ve kuralları vardır. Avrupa Birliği kendi sınırları içerisinde bir iç pazar oluşturmuştur. İç pazarın kurulması ile birlikte ekonomik bütünleşmenin sosyal ve siyasal alanlara da yayılmasını sağlamak ve ortak bir hukuk düzenine geçilmesi gibi pek çok konuda (gıda güvenliği, sosyal politika, dış politika gibi) ortak politikalar üretilmekte ve bütünleşme amaçları doğrultusunda çalışmalar yapılmaktadır. Diğer yandan birliğin dünya aktörü olması yönünde de politikalar üretilmektedir. Birliğe üye olan ülkelerin öncelikle ekonomik olarak güçlenmeleri sağlanmak amaçlanmıştır. Şu anda Avrupa Birliği dünyanın en büyük ekonomisi haline gelmiştir. Para birimi olarak kullanılan Avro ise dünyada dolar ile birlikte en çok kullanılan para birimi olmuştur. Avrupa Birliği'nin temel politikaları arasında: "Güçlü ve etkili bir dış politikaya aktörü olmak, AB içinde ve dışında insan haklarına ve hukukun üstünlüğünü güvenceye almak ve bu ilkeleri yaymak, her türlü ayrımcılığa karşı olmak, küresel ısınma ile mücadele etmek, çevreyi korurken diğer yandan ekonomik genişlemeyi daim kılabilmek, Avrupa vatandaşlarının refahını sağlamak gibi amaçları vardır" (www.ab.gov.tr, 25.04.2016).

Avrupa Birliğinin Kurumlarını ise, Avrupa Parlamentosu, Avrupa Birliği Zirvesi, Konsey, Avrupa Komisyonu, Avrupa Birliği Adalet Divanı, Avrupa Sayıştay ve Avrupa Merkez Bankası oluşturmaktadır (<http://www.abgs.gov.tr>, 25.04.2016). Genişleme politikası birliğe yeni üye alınması sürecini ifade eder. Avrupa Birliği 5 temel süreçte genişleme yaşamıştır. Bunlar şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Birinci Genişleme Süreci (İngiltere, İrlanda, Danimarka – 1973)
2. İkinci Genişleme Süreci (Yunanistan – 1981)
3. Üçüncü Genişleme Süreci (İspanya, Portekiz – 1986)
4. Dördüncü Genişleme Süreci (Avusturya, Finlandiya, İsveç – 1995)
5. Beşinci Genişleme (Macaristan, Polonya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Slovenya, Letonya, Litvanya, Estonya, Malta, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi - 2004)
(Romanya, Bulgaristan -2007) (<http://www.abgs.gov.tr>, 25.04.2016).

Avrupa Birliği kuruluşundan bu yana kıtanın gelişmesini ve halkın bilinçlenmesini sağlamıştır. Dünya üzerindeki dengeleri değiştirmiş ulusal egemenliğin artık etkili olmadığını göstermiştir ve bir Avrupa ruhu yaratmışlardır (<http://www.abgs.gov.tr>, 25.04.2016).

2. Türkiye'nin AB Uyum Süreci

Türkiye kalkınmasını önemli ölçüde hızlandırmak amacıyla 31 Temmuz 1959'da AET'ye ortaklık ve birliktelik müracaat etmiştir. 15 Temmuz 1959'da Yunanistan'ın Topluluğa yaptığı başvuru, gerçekleşecek bir üyeliğin bu ülkeye sağlanan destek ve yardımların olumsuz etkileneyeceği kaygısını da Türkiye'nin başvurusunda önemli bir etken olarak ortaya çıkarmaktadır (Çayhan ve Ateşoğlu Güney, 1996: 96). İncelemeler yapıldıktan sonra Topluluk Konseyi başvuruyu ilgili olarak, 11 Eylül 1959'da Komisyon'a Türkiye ile görüşülmesi konusunda karar verilmiştir. Bunun sonucunda Topluluk ile Ankara Anlaşması'nın imzası ile sonuçlanması tam 4 yıl sürmüştür (Ceyhan, 1991: 23). Türkiye, 31

Temmuz 1959 tarihinde, Yunanistan'ın yaptığı başvurunun hemen ardından, Avrupa Ekonomik Topluluğu'na (AET) üyelik için başvuruda bulundu. AET, Türkiye'nin gelişmişlik düzeyinin tam üyelik için yeterli olmadığını ileri sürdü ve bir "ortaklık ilişkisi" önerdi. Bu öneri kabul edildi ve Türkiye ile AET arasında 12 Eylül 1963 tarihinde Ankara Anlaşması imzalandı. Bu Anlaşma 1 Aralık 1964 tarihinde yürürlüğe girdi (Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara, 2000). Ankara Anlaşması'na göre; Türkiye – AET ortaklığı 3 dönemi kapsamaktadır:

1) Hazırlık Dönemi: 5 yıl olarak kararlaştırılan ancak görüşmelerin uzaması sonucunda 8 yıl süren ve 1 Aralık 1964 – 31 Aralık 1972 tarihlerini kapsayan bu dönemde, Topluluk üstleneceği tek taraflı sorumluluklarla Türkiye'nin ekonomisini güçlendirmeyi ve Gümrük Birliği'ne geçişe hazır duruma getirmeyi vaat etmiştir (Ceyhan, 1991: 487).

2) Geçiş Dönemi: 1 Ocak 1973'te Katma Protokol'ün yürürlüğe girmesiyle başlayan bu dönem taraflar karşılıklı ve eşit sorumluluklar esasına dayanarak, sanayi ürünleri ticaretinde Gümrük Birliği'nin kurulmasını hedeflemişlerdir. Topluluk, pamuk ipliği, pamuklu dokuma ve rafine petrol ürünleri hariç, Türk sanayi ürünlerine gümrük vergilerini kaldırırken, bazı tarım ürünlerine de ithal kolaylıkları temin etmiştir. Türkiye ise AET kökenli sanayi ürünlerine uyguladığı gümrükleri aşamalı olarak 12 yılda kaldırmayı vaat etmiş, korunması gereken hassas sanayi ürünleri için bu süreyi 22 yıla uzatmıştır (Ceyhan, 1991: 487).

3) Son Dönem: Son dönem gümrük birliği esasına dayanır ve sözleşme tarafların ekonomi politikaları arasındaki uyumun güçlendirilmesini amaçlar.

12 Eylül'ün ardından Türkiye'ye karşı endişeli bir tavır alan AT, ilişkileri hemen askıya almak yerine gelişmeleri izlemeyi tercih etmiş, hatta IV. Mali Protokol Haziran 1981'de onaylanmıştır. Ancak Milli Güvenlik Konseyi'nin tüm siyasi partileri kapatma kararına DİSK'in 52 yöneticisi için idam istemi ve Barış Derneği davası gibi olumsuz gelişmeler eklenince, 1981 yılının sonbaharından sonra Topluluğun Türkiye'ye karşı olumsuz tutumu belirginleşmiş, Avrupa Parlamentosu (AP), 22 Ocak 1982'de aldığı bir kararla KPK'nın (Türkiye-Avrupa Birliği Karma Parlamento Komisyonu) AP kanadının iptal edildiğini açıklamış, Komisyon ve Konsey'e de, Türkiye'de insan hakları ve demokratik özgürlükler sağlanana dek, mali yardımın askıya alınmasını tavsiye etmiştir (Eralp, 1996: 47; Çayhan ve Ateşoğlu Güney, 1996: 103). Türkiye'nin 1987 yılında AB'ye tam üyelik için yaptığı başvurunun 1989 yılında reddedilmesinden sonra AB ile Türkiye arasındaki Gümrük Birliği, 1 Ocak 1996'dan sonra fiilen başlamış, hem Türkiye'nin bu süreçteki başarısı, hem de AB'nin-1990'lara kadar AB üyeliği için adları bile anılmayan Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinden çok sayıda ülkeyi uyum sürecine alması, Türkiye'nin AB'ye tam üye olma çabalarını artırmıştır. 1997'te düzenlenen Lüksemburg Zirvesi'nde Türkiye için diğer aday ülkelerden farklı özel siyasi koşullar öne sürülmesi üzerine ilişkilerde yaşanan olumsuzlukların ardından, 1998 Cardiff Zirvesi'nde Türkiye'nin üyelik konumunda ilerleme sağlanmış, 1999 Helsinki Zirvesi'nde de Türkiye diğer aday ülkelerle eşit şartlarda AB'ye aday ülke olarak kabul edilmiştir. AB, aday ülkelerin uyması gereken 1993 yılında kabul edilen Kopenhag Kriterleri çerçevesinde Türkiye'nin, AB müktesebatının benimsenmesine ilişkin bir Ulusal Program hazırlaması öngörülmüştür. Zirvede, Türkiye ile katılım müzakerelerinin Türkiye'nin Kopenhag kriterlerini yerine getirmesinin ardından başlatılacağı ifade edilmiştir. Bu doğrultuda hazırlanan Ulusal Program, 19 Mart 2001'de Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilmiştir (Kösecik ve Yıldırım, 2001: 31).

3. Türkiye'nin Avrupa Birliğine Giriş Sürecinin Türk Basınındaki Sunumu Üzerine Bir Uygulama

Araştırma kapsamında ele alınan gazeteler haber içeriği magazinsel olmayan haber niteliği taşıyan gazetelerden oluşmaktadır. İncelenen 6 gazete çalışmada tarafsızlığı

sağlayacak şekilde seçilmeye çalışılmıştır. Hürriyet, Milliyet, Birgün, Evrensel, Yeni Çağ, Yeni Şafak gazetelerinin internet arşivlerinde yer alan haberlerden yola çıkılarak nitel ve nicel içerik analizi ile veriler tablolastırılmış ve yorumlanmıştır.

3.1. Metodoloji

Çalışmada kullanılan içerik analizi yöntemi hem nitel hem nicel bir araştırma yöntemidir. Pek çok farklı alanda kullanılan bir yöntem olmasının yanında temeli doğrudan değil dolaylı anlamları ve sembolleri ya da iletişimsel araçları çözümlenmeye dayalıdır. İçerik analizini etkili kılan yöntemin insanların davranışlarını anlamlandırmak değil kişilerin ortaya koydukları iletişim materyallerini analiz etmeye yönelik olmasıdır. Nitel verilerin nicele dönüştürülmesini sağlar. Verileri belli bir standarda bağlar, sistemli inceleme olanağı sağlar. Bu yöntemin kullanılması çalışmanın güvenilirliğini sağlamaya yöneliktir. Çalışma tekrar başkaları tarafından yapıldığında aynı sonuçları verdiği ölçüde güvenilir (Öğülmüş, 1991: 213-226). Nitel veri analizi ise çalışmanın incelenecek olan belirlenmiş kesimler içerisinde bu kategorilere giren resim, kelime ve cümleler sayılarak yapılan kısmını oluşturmaktadır. Ancak oluşturulan kategorilerin çalışmanın genel özelliklerini taşıyan ve benzer bir çalışmada başkaları tarafından da aynı sonuçları verecek kategoriler olması önem taşımaktadır (Özdemir, 2011: 335).

3.2. Bulgular

İncelemede kullanılan gazetelerin 2000 yılından 2016 yılının Nisan ayına kadar ki süreç ele alınmıştır. Tarih aralığı gazetelerin internet arşivlerinden ulaşılabilen verilere göre belirlenmiştir. Çalışmadan elde edilen veriler nitel ve nicel veriler olarak gruplandırılmıştır. İlk etapta nitel içerik analizi ile elde edilen sonuçlar yorumlanmış ardından nicel veriler tablolastırılmış ve sonuçlar verilmiştir. İncelenen altı gazete Hürriyet, Milliyet, Birgün, Evrensel, Yeni Çağ, Yeni Şafak'tır.

3.2.1. Türkiye'nin Avrupa Birliğine Giriş Sürecinin Türk Basınındaki Nicel Sunumu

Tablo 1: AB ile İlgili Haberlerin Gazetelerde Yer Alış Sıklığı

	Hürriyet	Milliyet	Birgün	Evrensel	Yeni Çağ	Yeni Şafak	TOPLAM
2000	3	0	0	1	0	0	4
2001	3	0	0	0	0	0	3
2002	3	0	0	0	0	0	3
2003	0	0	0	0	0	0	0
2004	5	2	10	3	0	0	20
2005	2	0	24	2	0	0	28
2006	1	0	23	3	0	0	27
2007	5	0	7	0	1	3	16
2008	3	4	5	0	2	0	14
2009	3	6	2	1	18	0	30
2010	4	6	2	0	3	0	15
2011	5	2	2	0	1	0	10
2012	3	1	2	0	0	3	9
2013	10	4	0	1	0	4	19
2014	4	7	6	3	0	0	20
2015	13	6	17	0	1	4	41
2016	1	4	5	0	5	10	25
TOPLAM	68	42	105	14	31	24	284

Tablo 1'de görüldüğü gibi incelenen gazetelerde konuyla ilgili olarak 284 haber kullanılmıştır. Haberler nicel içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Gazetelerde yer alan

başlıklar doğrultusunda konuyla ilgili olup olmadıklarına karar verilmiştir. 6 gazetede AB haberlerine yer verilme sıklığına göre en fazla yer veren gazete Birgün gazetesi olurken onu takip eden gazeteler sırasıyla; Hürriyet (68 haberle), Milliyet (42 haber), Yeni Şafak (24 haber), Yeni Çağ (31 haber) ve Evrensel (14 haber) gazeteleri olmuştur. Yıllara göre haberlerin dağılımı ve yer alış sıklığının gazetelerde değişim gösterdiği görülmüştür. Bazı yıllarda AB ile ilgili hiç haber verilmediği de olmuştur.

Tablo 2: Gazetelerin AB İle İlgili Haberlerdeki Yaklaşımı

	Hürriyet	Milliyet	Birgün	Evrensel	Yeni Çağ	Yeni Şafak	TOPLAM
Olumlu	36	22	18	1	0	13	90
Olumsuz	21	7	65	12	21	8	134
Nötr	11	13	22	1	10	3	60
TOPLAM	68	42	105	14	31	24	284

Tablo 2’de AB ile ilgili gazetelerin haberlerdeki söyleminin olumlu- olumsuz- nötr olup olmadığı incelenmiştir. Genel olarak gazetelerin AB ile ilgili olumsuz bir tutum sergilediği ancak Hürriyet gazetesinin genel tutumunun olumlu (36 haberde), Yeni Şafağın 13 haberde olumlu olduğunu yine Milliyet gazetesinin sürece olumlu (22 haberde) yaklaştığı görülmüştür. Buna karşın Birgün (65 haberde), Evrensel (12 haberde), Yeni Çağ (21 haberde) gazetelerinin olumsuz bir yaklaşım içinde oldukları görülmüştür. Ancak önemli olan nokta haberlerde gazetelerin ne kadar nötr bir yaklaşım ile yaklaştıklarıdır. En az sayıyla nötr (60 haberde) yaklaşım tarzının gazeteler tarafından benimsenmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 3: Hürriyet Gazetesinin AB Haberlerine Yaklaşım Tarzı

	Hürriyet		
	OLUMLU	OLUMSUZ	NÖTR
2000	1	1	1
2001	1	1	1
2002	2	1	0
2003	0	0	0
2004	4	1	0
2005	1	1	0
2006	1	0	0
2007	2	3	0
2008	2	1	0
2009	3	0	0
2010	3	1	0
2011	2	2	1
2012	2	0	1
2013	4	3	3
2014	1	3	0
2015	6	3	3
2016	1	0	1
TOPLAM	36	21	11

Hürriyet’in internet sitesindeki arşiv taraması sonucunda ise, Türkiye’nin AB süreci ile ilgili haberlere en çok (13 haber) 2015 yılında yer verdiği tespit edilmiştir. 2003 yılında Türkiye’nin AB süreci ile ilgili herhangi bir habere ulaşamamıştır. 2004 yılında 4, 2005 yılında 2, 2006 yılında 1, 2007 yılında 5, 2008 ve 2009 yılında 3’er haber, 2010 yılında 4, 2011 yılında 5, 2012 yılında 3, 2013 yılında 10, 2014 yılında 4, 2016 yılında 1 haber olmak üzere toplam 68 habere ulaşılmıştır.

Tablo 4: AB İle İlgili Haberlerin Hürriyet Gazetesinde Aylara Göre Yer Alış Sıklığı

	1.Ay	2.Ay	3.Ay	4.Ay	5.Ay	6.Ay	7.Ay	8.Ay	9.Ay	10.Ay	11.Ay	12.Ay
2000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1
2001	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1
2002	0	0	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0
2003	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2004	0	0	0	2	0	0	1	0	0	1	0	1
2005	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0
2006	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
2007	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	1
2008	0	0	0	2	0	1	0	0	0	0	0	0
2009	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0
2010	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	1	0
2011	0	0	1	1	1	0	0	0	1	0	1	0
2012	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	1
2013	0	0	1	0	0	2	0	0	0	1	4	2
2014	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
2015	0	0	0	1	3	0	0	0	0	3	2	4
2016	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TOPLAM	2	1	2	8	5	7	5	1	1	10	13	13

AB ile ilgili haberlerin Hürriyet gazetesinde aylara göre dağılımı: Ocak ayı 2 haber, şubat ayı 1 haber, mart ayı 2 haber, nisan ayı 8 haber, mayıs ayı 5 haber, haziran ayı 7 haber, temmuz ayı 5 haber, ağustos ayı 1 haber, eylül ayı 1 haber, ekim ayı 10 haber, kasım ayı 13 haber, aralık ayı 13 habere yer verilmiştir.

Tablo 5: Milliyet Gazetesinin AB Haberlerine Yaklaşım Tarzı

	Milliyet		
	OLUMLU	OLUMSUZ	NÖTR
2000	0	0	0
2001	0	0	0
2002	0	0	0
2003	0	0	0
2004	0	0	0
2005	0	0	2
2006	0	0	0
2007	0	0	0
2008	1	1	2
2009	2	2	2
2010	6	0	0
2011	0	2	0
2012	0	0	1
2013	4	0	0
2014	3	2	2
2015	4	0	2
2016	2	0	2
TOPLAM	22	7	13

Milliyet gazetesinin internet sitesindeki arşiv taraması sonucunda, Türkiye'nin AB süreci ile ilgili haberlere en çok (7 haber) 2014 yılında yer verdiği tespit edilmiştir. 2000-2003 yılları ve 2005– 2007 yılları arasında Türkiye'nin AB süreci ile ilgili herhangi bir habere ulaşılamamıştır. 2004 yılında 1, 2008 yılında 4, 2009 ve 2010 yılında 6'şar haber, 2011 yılında 2, 2012 yılında 1, 2013 yılında 4, 2015 yılında 6 ve 2016 yılında 4 olmak üzere toplam 42 habere ulaşılmıştır.

Tablo 6: AB İle İlgili Haberlerin Milliyet Gazetesinde Aylara Göre Yer Alış Sıklığı

	1.Ay	2.Ay	3.Ay	4.Ay	5.Ay	6.Ay	7.Ay	8.Ay	9.Ay	10.Ay	11.Ay	12.Ay
2000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2001	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2002	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2003	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2004	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
2005	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2006	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2007	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2008	0	0	0	0	1	2	0	0	0	0	0	1
2009	0	0	0	2	0	1	0	0	0	2	0	1
2010	3	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1
2011	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
2012	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
2013	0	0	0	0	0	0	2	0	0	1	0	1
2014	1	1	0	0	0	0	0	0	2	0	1	2
2015	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	3
2016	1	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0
TOPLAM	5	1	1	4	1	4	2	1	2	5	3	13

AB süreci ile ilgili haberlerin Milliyet gazetesinde aylara göre dağılımı Ocak ayı 5, Şubat ayı 1, Mart ayı 1, Nisan ayı 4, Mayıs ayı 1, Haziran ayı 4, Temmuz ayı 2, Ağustos ayı 1, Eylül ayı 2, Ekim ayı 5, Kasım ayı 3, Aralık ayı 13 haber şeklindedir.

Tablo 7: Birgün Gazetesinin AB Haberlerine Yaklaşım Tarzı

	Birgün		
	OLUMLU	OLUMSUZ	NÖTR
2000	0	0	0
2001	0	0	0
2002	0	0	0
2003	0	0	0
2004	2	6	2
2005	4	13	11
2006	3	19	1
2007	1	2	4
2008	1	3	1
2009	0	1	1
2010	2	1	0
2011	1	0	0
2012	1	1	0
2013	0	0	0
2014	0	6	0
2015	3	12	2
2016	0	5	0
TOPLAM	18	65	22

Birgün gazetesi 2000-2004 yılları arasında AB süreci ile ilgili hiçbir habere yer vermemiştir. 2004 yılında çoğunluğu olumsuz (6 haber) olmak üzere olumlu (2 haber), nötr (2 haber) toplamda 10 haber yayınlamıştır. 2016 yılına kadar neredeyse her yıl (2013 yılı hariç) AB süreci haber yapılmıştır. 2005, 2006 ve 2015 yılları konuyla ilgili en çok haberin yapıldığı yıllar olarak ön plana çıkmıştır.

Tablo 8: AB ile İlgili Haberlerin Birgün Gazetesinde Aylara Göre Yer Alış Sıklığı

	1.Ay	2.Ay	3.Ay	4.Ay	5.Ay	6.Ay	7.Ay	8.Ay	9.Ay	10.Ay	11.Ay	12.Ay
2000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2001	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2002	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2003	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2004	0	0	0	0	0	0	0	0	4	1	1	4
2005	1	0	2	0	5	1	1	0	6	4	4	0
2006	2	1	0	3	1	2	1	1	2	1	5	4
2007	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	3	2
2008	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0
2009	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
2010	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
2011	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0
2012	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
2013	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2014	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	2	1
2015	0	0	0	0	1	0	0	0	1	6	7	2
2016	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0
TOPLAM	5	2	4	8	10	4	2	2	18	13	22	13

Birgün gazetesinin aylara göre haber dağılımında en çok haberin eylül, kasım ve aralık aylarında yapıldığı en az haberin ise şubat, temmuz ve ağustos aylarında yayımlandığı görülmüştür.

Tablo 9: Evrensel Gazetesinin AB Haberlerine Yaklaşım Tarzı

	Evrensel		
	OLUMLU	OLUMSUZ	NÖTR
2000	0	1	0
2001	0	0	0
2002	0	0	0
2003	0	0	0
2004	1	2	0
2005	0	2	0
2006	1	2	0
2007	0	0	0
2008	0	0	0
2009	0	0	1
2010	0	0	0
2011	0	0	0
2012	0	0	0
2013	1	0	0
2014	0	2	1
2015	0	0	0
2016	0	0	0
TOPLAM	3	9	2

Evrensel gazetesi haberlerinin olumsuz (9 haberde) yaklaşımı ağır basmakla birlikte 3 haberde olumlu ve 2 haberde nötr bir tavır sergilenmiştir.

Tablo 10: AB İle İlgili Haberlerin Evrensel Gazetesinde Aylara Göre Yer Alış Sıklığı

	1.Ay	2.Ay	3.Ay	4.Ay	5.Ay	6.Ay	7.Ay	8.Ay	9.Ay	10.Ay	11.Ay	12.Ay
2000	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
2001	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2002	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2003	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2004	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
2005	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0
2006	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0
2007	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2008	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2009	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2010	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2011	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2012	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2013	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
2014	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2
2015	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2016	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TOPLAM	1	0	2	1	1	0	0	1	0	2	1	3

Gazetenin en çok 12. ayda 3 habere yer verdiği geri kalan aylara ise en fazla 1 ya da 2 haber düştüğü sonucuna ulaşılmıştır. Bazı aylarda ise konuyla ilgili hiç haber yapılmamıştır.

Tablo 11: Yeniçağ Gazetesinin AB Haberlerine Yaklaşım Tarzı

	Yeniçağ		
	OLUMLU	OLUMSUZ	NÖTR
2000	0	0	0
2001	0	0	0
2002	0	0	0
2003	0	0	0
2004	0	0	0
2005	0	0	0
2006	0	0	0
2007	0	1	0
2008	0	2	0
2009	0	11	7
2010	0	3	0
2011	0	1	0
2012	0	0	0
2013	0	0	0
2014	0	0	0
2015	0	1	0
2016	0	2	4
TOPLAM	0	21	11

Yeniçağ gazetesinin AB süreci ile ilgili haberlere yaklaşım tarzının genellikle (21 haber) olumsuz olduğu görülmektedir. 11 haber nötrdür. Yeniçağ gazetesinin internet sitesindeki arşiv taramasında 2000- 2006 ve 2012- 2014 yılları arasında Türkiye'nin AB süreciyle ilgili herhangi bir habere ulaşamamıştır. 2007'de 1 haberin, 2008'de 2 haberin, 2009'da 11 haberin, 2010'da 3 haberin, 2011'de 1 haberin, 2015'te 1 haberin ve 2016'da 2 haberin olumsuz bakış açısına sahip olduğu görülmektedir. 2009 yılında 7 ve 2016'da 4 haber nötrdür.

Tablo 12: AB ile İlgili Haberlerin Yeniçağ Gazetesinde Aylara Göre Yer Alış Sıklığı

	1.Ay	2.Ay	3.Ay	4.Ay	5.Ay	6.Ay	7.Ay	8.Ay	9.Ay	10.Ay	11.Ay	12.Ay
2000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2001	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2002	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2003	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2004	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2005	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2006	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2007	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
2008	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0
2009	0	1	0	0	5	4	2	1	2	2	1	0
2010	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
2011	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
2012	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2013	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2014	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2015	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2016	0	0	4	1	0	0	0	0	0	0	0	0
TOPLAM	2	1	5	2	5	4	3	1	2	2	3	1

AB süreci ile ilgili haberlerin Yeniçağ gazetesinde aylara göre dağılımına bakıldığında; Ocak ayında 2 haber, Şubat ayında 1 haber, Mart ayında 5 haber, Nisan ayında 2 haber, Mayıs ayında 5 haber, Haziran ayında 4 haber, Temmuz ayında 3 haber, Ağustos ayında 1 haber, Eylül ayında 2 haber, Ekim ayında 2 haber, Kasım ayında 3 haber, Aralık ayında ise 1 haber kullanılmıştır.

Tablo 13: Yeni Şafak Gazetesinin AB Haberlerine Yaklaşım Tarzı

	Yeni Şafak		
	OLUMLU	OLUMSUZ	NÖTR
2000	0	0	0
2001	0	0	0
2002	0	0	0
2003	0	0	0
2004	0	0	0
2005	0	0	0
2006	0	0	0
2007	2	0	1
2008	0	0	0
2009	0	0	0
2010	0	0	0
2011	0	0	0
2012	3	0	0
2013	1	3	0
2014	0	0	0
2015	1	2	1
2016	6	3	1
TOPLAM	13	8	3

Yeni Şafak gazetesinin AB haberlerine yaklaşım tarzının genellikle (13 haber) olumlu olduğu görülmektedir. 8 haber olumsuz ve üç haber nötrdür. Yeni Şafak gazetesinin internet sitesindeki arşiv taramasında 2000– 2006 ve 2008- 2011 yılları arasında ve 2014 yılında Türkiye'nin AB süreciyle ilgili herhangi bir habere ulaşamamıştır. 2007'de 2, 2012'de 3, 2013'de 1, 2015'de 1 ve 2016'da 6 haberde olumlu bir yaklaşım görülmektedir. 2013'de 3, 2015'de 2 ve 2016'da 3 haberde olumsuz bir yaklaşım görülürken, 2007, 2015 ve 2016'da birer haber nötrdür.

Tablo 14: AB İle İlgili Haberlerin Yeni Şafak Gazetesinde Aylara Göre Yer Alış Sıklığı

	1.Ay	2.Ay	3.Ay	4.Ay	5.Ay	6.Ay	7.Ay	8.Ay	9.Ay	10.Ay	11.Ay	12.Ay
2000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2001	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2002	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2003	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2004	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2005	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2006	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
2007	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0
2008	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2009	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2010	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2011	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2012	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	2	0
2013	0	2	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0
2014	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2015	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	2
2016	1	2	6	0	0	0	0	0	0	0	0	1
TOPLAM	1	4	7	0	1	1	1	1	1	2	2	3

AB ile ilgili haberlerin Yeni Şafak gazetesinde aylara göre dağılımı Ocak ayı 1, Şubat ayı 4, Mart ayı 7, Nisan ayı 4, Mayıs ayı 1, Haziran ayı 1, Temmuz ayı 1, Ağustos ayı 1, Eylül ayı 1, Ekim ayı 2, Kasım ayı 2, Haziran ayı 3 haber şeklindedir.

Tablo 15: Gazetelerin AB İle İlgili Haberlerde Kullanılan Başlığın Türü

	Hürriyet	Milliyet	Birgün	Evrensel	Yeniçağ	Yeni Şafak	TOPLAM
Betimleyici	28	9	42	2	7	3	91
Alıntı	27	24	39	7	14	10	121
Yorum	13	9	24	5	10	11	72
TOPLAM	68	42	105	14	31	24	284

Milliyet gazetesinin, 24 haberin başlığında alıntı, 9 haberin başlığında yorum kullandığı tespit edilmiş olup 9 haberde de betimleyici başlık kullanmıştır. Hürriyet gazetesinin, 13 haberin başlığında yorum, 27 haber başlığında alıntı kullandığı tespit edilmiş olup 28 haberde de betimleyici başlık kullandığı görülmüştür. Birgün gazetesi haberlerin başlıklarında sıklıkla betimleyici (42 başlıkta) ifadeler tercih ederken 39 haberde alıntı kullanmış, geri kalan 24 haberde kendi yorumunu başlığa yansıtmıştır. Evrensel gazetesi daha çok alıntı (7 haberde) yapmış olsa da yorum yapılan başlık sayısı ile neredeyse aynı tutulmuş sadece 2 haberde betimleyici bir başlık kullanılmıştır. Yeniçağ gazetesinin, 14 haberin başlığında alıntı, 10 haberin başlığında yorum kullandığı tespit edilmiş olup 7 haberde de ise, betimleyici başlık kullanmıştır. Yeni Şafak gazetesinin, 11 haberin başlığında yorum, 10 haber başlığında alıntı kullandığı tespit edilmiş olup 3 haberde de betimleyici başlık kullandığı görülmüştür.

Tablo 16: Gazetelerin AB İle İlgili Yer Alan Haberlerin Uzunluğu

	Hürriyet	Milliyet	Birgün	Evrensel	Yeniçağ	Yeni Şafak	TOPLAM
Uzun haber (200 kelimedenden çok)	8	11	18	2	7	13	59
Orta uzunlukta haber (100-199 kelime arası)	28	20	35	7	8	8	106
Kısa haber (100 kelimedenden az)	32	11	52	5	16	3	119
TOPLAM	68	42	105	14	31	24	284

Milliyet gazetesinin Türkiye'nin AB süreci ile ilgili çoğunlukla (20 haber) orta uzunlukta haber kullandığı görülmüştür. 9 haber uzun, 9 haber ise, kısa olarak verilmiştir. Hürriyet gazetesinin süreçle ilgili genellikle (32 haber) kısa haber kullandığı görülmektedir. 28 haber orta uzunlukta, 8 haber de uzun haber şeklinde verilmiştir. Birgün gazetesi haberlerinde daha çok kısa (52 haber) uzunlukta habere yer verirken, 35 haberde orta uzunlukta haber yayınlamış sadece 18 haberde uzun bir anlatıma yer vermiştir. Evrensel haberlerinin çoğunda (7 haberde) orta uzunlukta anlatımı tercih ederken, 5 haberde kısa ve 2 haberde uzun bir metinle haberlere yer verilmiştir. Yeniçağ gazetesinin Türkiye'nin AB süreci ile ilgili çoğunlukla (16 haber) kısa haber verdiği görülmektedir. 7 haber uzun, 8 haber de orta uzunlukta verilmiştir. Yeni Şafak gazetesinin süreçle ilgili genellikle (13 haber) uzun haber şeklinde verdiği görülmektedir. 8 haber orta uzunlukta, 3 haber de kısa haber şeklinde verilmiştir.

Tablo 17: Gazetelerin AB İle İlgili Haberlerde Fotoğraf Kullanımı

	Hürriyet	Milliyet	Birgün	Evrensel	Yeniçağ	Yeni Şafak	TOPLAM
EVET	39	14	26	4	31	23	137
HAYIR	29	28	79	10	0	1	147
TOPLAM	68	42	105	14	31	24	284

Milliyet gazetesinin Türkiye'nin AB süreciyle ilgili haberlerin 14'ünde fotoğrafa yer verilmiştir. Geri kalan 28 haberde ise fotoğraf kullanılmamıştır. Hürriyet gazetesinde konuyla ilgili 39 haberde fotoğraf kullanılmış, 29 haberde ise fotoğrafa yer vermemiştir. Birgün 79 haberde fotoğraf kullanmamıştır. Ancak 26 haberde fotoğrafa da yer vermiştir. Evrensel gazetesi ulaşılabilen haberlerinin neredeyse hiç birinde fotoğraf kullanmamıştır (10 haberde). Sadece 4 haberi fotoğrafla birlikte yayınlanmıştır. Yeniçağ gazetesinin konuyla ilgili haberlerin hepsinde fotoğraf kullandığı görülmektedir. Yeni Şafak gazetesinin Türkiye'nin AB süreciyle ilgili haberlerin hemen hepsinde fotoğraf kullandığı görülmektedir. Sadece 1 haberde fotoğraf kullanmamıştır.

Tablo 18: Gazetelerin AB İle İlgili Haberlerde Milli Duyguları Yansıtan Yazılı ya da Görsel Kullanımı

	Hürriyet	Milliyet	Birgün	Evrensel	Yeniçağ	Yeni Şafak	TOPLAM
EVET	21	7	1	0	26	18	73
HAYIR	47	35	104	14	5	6	211
TOPLAM	68	42	105	14	31	24	284

Milliyet gazetesinin Türkiye'nin AB süreciyle ilgili haberlerin büyük çoğunluğunda (35 haber) milli duyguları yansıtan yazılı ya da görsel kullanmadığı görülmektedir. 7 haberde milli duyguları yansıtan yazılı ya da görsel kullanıldığı tespit edilmiştir. Hürriyet gazetesinin Türkiye'nin AB süreciyle ilgili haberlerin büyük çoğunluğunda (47 haber) milli duyguları yansıtan yazılı ya da görsel kullanmadığı görülmektedir. 21 haberde milli duyguları yansıtan yazılı ve görsel kullanıldığı tespit edilmiştir. Birgün haberlerinin çoğunda fotoğraf kullanmamıştır ancak fotoğraf kullandığı haberlerinin sadece bir tanesinde milli duyguları yansıtan yazılı ya da görsel kullanmış geri kalan 104 haberde bu tür fotoğraf kullanımına yer verilmiştir. Evrensel ise AB süreci ile ilgili yapmış olduğu 14 haberin 14'ünde de milli duyguları yansıtan yazılı ya da görsel haber kullanmamıştır. Yeniçağ gazetesinin Türkiye'nin AB süreciyle ilgili haberlerin büyük çoğunluğunda (26 haber) milli duyguları yansıtan yazılı ya da görsel kullanıldığı görülmektedir. 5 haberde milli duyguları yansıtan herhangi bir yazılı ya da görsel kullanılmadığı tespit edilmiştir. Yeni Şafak gazetesinin konuyla ilgili haberlerin büyük çoğunluğunda (18 haber) milli duyguları yansıtan yazılı ya da görsel kullandığı görülmektedir. 6 haberde milli duyguları yansıtan herhangi bir yazılı ya da görsel kullanılmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 19: Gazetelerin AB İle İlgili Haberlerde Kaynak Kullanımı

	Hürriyet	Milliyet	Birgün	Evrensel	Yeni Çağ	Yeni Şafak	TOPLAM
EVET	28	14	27	9	15	23	116
BELİRSİZ	40	28	78	5	16	1	168
TOPLAM	68	42	105	14	31	24	284

Milliyet'in haberlerinde genellikle (28 haber) kaynak belirtmediği görülmektedir. Sadece 14 haberde kaynak belirtilmiştir. Hürriyet gazetesinde genel olarak (40 haber) kaynak gösterilmediği tespit edilmiş olup, 28 haberde ise kaynak belirtilmiştir. Birgün gazetesi haberlerinin 78'inde kaynağını belirtmemiş sadece 27 haberde kaynak kullanmıştır. Kaynağın belirtilmesi haberlerin güvenilirliği açısından önem taşıdığı için Birgün gazetesinin tutumu olumsuz bir etki yaratmaktadır. Evrensel gazetesinde 14 haberin 9'un da kaynak kullanılırken 5 haberde kaynağa yer verilmemiştir. Yeniçağ gazetesinin genellikle (16 haber) kaynak belirtmediği görülmektedir. Bu durum dikkat çekicidir. 15 haberde kaynak belirtilmiştir. Yeni Şafak gazetesinin hemen hepsinde (23 haber) kaynak gösterdiği tespit edilmiş olup, 1 haberin kaynağı belirsizdir.

3.2.2. Türkiye'nin Avrupa Birliğine Giriş Sürecinin Türk Basınındaki Nitel Sunumu

Çalışmanın uygulama kısmının ikinci bölümünde konuyla ilgili gazete haberlerinin nitel analizi yapılmıştır. Bu noktada kimi gazetelerin haberlerinde sahiplenici söylemlere yer verdiği görülmüştür.

3.2.2.1. Hürriyet Gazetesinin Türkiye'nin AB Süreci ile İlgili Haberleri Sunumu

Hürriyet gazetesinin, internet sitesindeki arşivinden yararlanılarak yapılan tarama sonucunda, 2000-2016 yılları arasında konuyla ilgili olarak toplam 68 habere ulaşılmıştır. Gazetenin, Avrupa Birliği hakkında genel olarak betimleyici bir söylem geliştirdiği görülmüştür. Bu durum kullanılan başlıklarda açıkça görülmektedir. Gazetenin, 13 yorum, 27 alıntı, 28 betimleyici başlık kullandığı tespit edilmiştir. "Çek Cumhurbaşkanı: Türkiye AB üyesi yapılmamalı" (Hürriyet, 10.12.2015), "Türkiye ile müzakerelere son verilsin" (Hürriyet, 24.01.2014), "AB'nin Türkiye karnesi kırıklarla dolu" (Hürriyet, 30.03.2011) şeklinde kullanılan başlıklar Türkiye'nin adaylığı konusunda olumsuz bir söylem taşımaktadır. Gazetenin AB üyeliğine bakış açısının genel olarak olumlu olduğunu ise, "Türkiye' siz bir AB eksik bir proje olarak kalacaktır" (Hürriyet, 19.12.2013), "AB dev kalmak istiyorsa Türk kasına ihtiyacı var" (Hürriyet, 08.06.2012), "AB ve Türkiye birlikte daha güçlü" (Hürriyet, 28.06.2012), "Türkiye'nin üyeliği AB için gol olur" (Hürriyet, 30.06.2008) başlıklarıyla yansıtmış ve Türkiye aday olduğunda AB'ye güç katacağı söylemi çizilmiştir.

Hürriyet gazetesi, AB'ye üyelik konusunda zaman zaman eleştirel bir söylem de kullanmıştır. "AB'de Türkiye ikilemi" (Hürriyet, 08.10.2015), "AB yolunda on yıldır patinaj" (Hürriyet, 01.10.2015), "AB ile Türkiye ayrı telden çalışıyor" (Hürriyet, 19.05.2015) şeklindeki başlıklar eleştirel söyleme örnek olarak gösterilebilmektedir. Gazetede kullanılan, "AB'ye engel" (Hürriyet, 31.12.2012), "Türkiye ile müzakerelere son verilsin" (Hürriyet, 24.01.2014), "Berlin'den Türkiye'nin AB üyeliğine referandum tuzağı" (Hürriyet, 12.11.2013), "AB Türkiye'den sınıfta kaldı" (Hürriyet, 01.04.2011) şeklindeki haberler ise, konuya olumsuz bir bakış açısını yansıtmaktadır. Gazetenin, AB ile ilgili haberlerde toplam 39 fotoğraf kullandığı görülmektedir. Kullanılan fotoğraflardan 29'u yerli ve yabancı kaynak gösterilen gazeteleri içermektedir. Fotoğrafların 21 tanesinde milli duyguları yansıtan ülke bayraklarına ve görsellerine yer verilmiştir. Fotoğraflarda iktidar partisi yetkilileri ve

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın fotoğrafları yer alırken, muhalefet partisi yetkilileriyle ilgili bir fotoğraf bulunmamaktadır.

3.2.2.2. Milliyet Gazetesinin Türkiye'nin AB Süreci ile İlgili Haberleri Sunumu

Milliyet gazetesinin, internet sitesindeki arşivinden yararlanarak yapılan araştırma sonucunda, 2000-2016 yılları arasında konuyla ilgili olarak toplam 42 haber elde edilmiştir. Elde edilen veriler değerlendirildiğinde Milliyet gazetesinin AB haberlerine bakış açısının genelde olumlu olduğu görülmektedir. Ayrıca AB haberlerinin genelde orta uzunlukta haber olarak vermiş olması Milliyet gazetesinin AB haberlerini orta düzeyde önem vererek işlediği şeklinde yorumlanabilmektedir. Haber başlıklarında genellikle alıntı kullanıldığı gözlenmiştir. İncelenen haber başlıklarında dikkat çeken bir nokta, gazete, haberleri siyasi yönden taraf olmadan ele almıştır. Başlıklarda iktidar ve muhalefet partilerinin yetkililerinden herhangi bir kişinin söylemlerine yer vermemiştir. Haberlerde dikkat çeken başlıklardan bazıları şu şekildedir: “Polonya’dan Türkiye’ye AB desteği” (Milliyet, 20.04.2016), “İtalya Başbakanı’ndan Türkiye’ye AB desteği” (Milliyet, 29.12.2015), “Türkiye-AB ilişkilerinde atmosfer iyiye gidiyor” (Milliyet, 08.02.2014). Aynı durum AB ile ilgili haber metinlerinde de görülmektedir. AB ile ilgili incelenen haber metinlerinde de iktidar ve muhalefet partilerine yer verilmemiştir. Milliyet gazetesi AB süreci konusunda tarafsız bir tavır sergilemiştir. Uyum süreci ile ilgili haberlerinde haber başlıklarında bir taraflılık göstermemiştir. Gazetenin, Türkiye’nin AB’ye üyeliğinde yaşanan sorunların AB kaynaklı olduğu yönünde bir eleştirel söylem geliştirmiştir. Bu durum, “AB’den Türkiye’ye uyarı” (Milliyet, 08.12.2014), “AB’den bekle gör yaklaşımı” (Milliyet, 19.06.2008), “AB yolu eşik dolu” (Milliyet, 19.12.2004) gibi başlıklardan anlaşılmaktadır.

Kullanılan haber metinlerinin yargısı genellikle olumludur. Olumsuz yargı taşıyan haber metinlerinin konu olarak genellikle AB konusunda Türkiye’ye yönelik eleştirileri işlediği görülmektedir. “AB Türkiye’ye karşı dilini sertleştirdi” (Milliyet, 17.12.2014), “AB süreci kesinlikle öldü” (Milliyet, 12.10.2011), “AB’de Türkiye takım oyuncusu değil düşüncesi” (Milliyet, 07.04.2009) gibi başlıklar altında sunulan haber metinleri olumsuz bir yargı taşımaktadır. Öte yandan AB üyeliği konusunda olumlu görüşler sunulan haberlerde haberin yargısı da olumlu olmaktadır. “Türkiye AB’nin 5. büyük ortağı oldu” (Milliyet, 18.08.2015), “AB üyeliğine tatlı dilli destek” (Milliyet, 10.07.2013), “İngiltere Türkiye’nin AB üyeliğini destekliyor” (Milliyet, 22.01.2010) gibi başlıklar altında verilen haberlerin metinlerinin yargısının da olumlu olduğu gözlenmektedir.

AB ile ilgili haberlerin bir kısmında fotoğraf kullanıldığı tespit edilmiştir. 28 haberde ise fotoğrafa yer verilmediği görülmüştür. Kullanılan fotoğraflar genelde Türkiye-AB ülkelerinin bayraklarının iç içe olduğu fotoğraflardır. Fotoğraflarda Türkiye ve AB’nin bir uyum içinde gösterildiği görülmektedir. Haberlerde çoğunlukla gerek içerikte gerekse de fotoğraflarda milli duyguları yansıtan unsurlar kullanılmadığı, buna karşılık sadece 7 haberde milli duyguların yansıtıldığı tespit edilmiştir. Fotoğrafların çoğunda devlet yetkilisi kişileri görmek mümkünken, muhalefet partisinden herhangi bir yetkiliye yer verilmemiştir. Haberlerde AB’nin Türkiye’ye bakış açısı çoğunlukla nötrdür. 12 haberde olumlu, 5 haberde de olumsuz bir bakış açısının olduğu tespit edilmiştir. Haberlerin genellikle Türkiye’nin AB’ye bakış açısını yansıttığı görülmektedir. Türkiye’nin AB’ye bakış açısı büyük oranda nötrdür. Haberde olumsuz bir bakış açısı görülmezken, 7 haberde olumlu bir tutum görülmüştür. Türkiye’nin AB’ye bakış açısının çoğunlukla nötr olarak yansıtılması değerlendirildiğinde, bu durumun gazetenin de tarafsız bir bakış açısını yansıttığı şeklinde yorumlanabilir.

3.2.2.3. Birgün Gazetesinin Türkiye'nin AB Süreci ile İlgili Haberleri Sunumu

Birgün gazetesinin internet ortamındaki arşivinden yararlanılarak 2000-2016 yılları arasında yer alan AB ve Türkiye'nin üyelik süreci ile ilgili 105 habere erişim sağlanabilmektedir. İncelenen haberlerin analizi sonucunda Birgün gazetesinin AB ve Türkiye sürecine ağırlıklı olarak olumsuz bir bakış açısıyla ele aldığı söylemek mümkündür. AB ve Türkiye ile ilgili yapılan haberlerde incelenen haberlerin yarısından fazlasında olumsuz bir yargı ile karşılaşılmıştır. 105 haberin 65'inde olumsuz bir tutum sergilenirken 18 haber olumlu geri kalan 22 haberde nötr bir bakış açısı ile ele alınmıştır. Haberlerin uzunluğu-kısalığı gazetenin konuyu ne kadar önemli gördüğünü anlamamıza yardımcı olan bir husus olduğu için dikkate alınmıştır. Konuyu ne kadar detaylı ele aldıklarını ve konuyla ilgili yapılan yorum ve değerlendirmelerin ölçülmesi açısından kullanılan kelime sayısı nicel veri elde etme açısından önem taşımaktadır. Haberlerin uzunluğu incelendiğinde 105 haberde 52'si kısa haber olmak üzere 35'i orta uzunlukta haber, 18'i uzun haberden oluştuğu görülmüştür. Gazetenin başlıklarda çoğunlukla betimleyici ifadeler kullandığı, 39 haberin başlığının alıntılardan ve 24 haberin başlığının ise yorumlardan oluşturulduğu görülmüştür. Kullanılan alıntılardan çoğu Avrupa Birliği'nin Türkiye hakkındaki açıklamalarından yola çıkılarak yapılmıştır. Alıntılarda Türkiye'nin AB'ye bakış açısı ile ilgili yapılan açıklamaların sadece siyasi iktidara sahip güçlerin söylemlerinin ele alındığı, muhalif seslere, muhalefet partilerine yer verilmediği süreç boyunca iktidarda olan AK Partinin açıklamalarından alıntılar yapıldığı görülmüştür. "Davutoğlu Brüksel' de: Biz bir Avrupa halkıyız" (Birgün, 29.11.2015), "AB Bakanı 'tutmayın': Vizeyi kaldırmazsanız geri kabul anlaşmasını feshederiz" (Birgün, 22.05.2015), "Chirac: Türkiye başka AB Anayasası başka" (Birgün, 21.01.2005), "Merkel: Türkiye'nin AB üyeliğine hep karşı oldum, bunu Erdoğan'da biliyor" (Birgün, 08.10.2015) şeklindeki ifadelerle başlıklara taşınmıştır. Başlıklardan hem Avrupa'nın hem Türkiye'nin sürece olumsuz yaklaştığı görülmüştür.

Birgün'ün AB sürecine yönelik tutumu başlıklarda da yoruma çok az yer verdiği haberlerde genellikle olumsuz bir tutum sergilediği dikkat çekmiştir. Haberlerde dikkat çeken bazı başlıklar şu şekildedir: "Türkiye AB ile vedalaşıyor" (Birgün, 09.09.2014), "AB rest çekmeye hazırlanıyor" (Birgün, 25.11.2008), "Verheugen: Yeni liste yok" (Birgün, 07.09.2004), "Türkiye AB üyeliğine uzak" (Birgün, 07.05.2005), "Olli Rehn: Özgürlüklerin önü açılmalı" (Birgün, 10.11.2005), "Kıbrıs politikası AB'ye engel" (Birgün, 29.04.2006), "Herhangi bir gelişme yok" (Birgün, 07.05.2006), "AB süreci fiilen durdu" (Birgün, 17.11.2006), "AB ile müzakereler tıkanma noktasında" (22.08.2006). Başlıklarda görüldüğü gibi AB'nin Türkiye ile ilgili görüşlerinin çok olumlu olmadığını AB'li kurum ve yetkililerin söylemlerinden çıkarmak mümkündür. Haberlerde yer alan bazı başlıklarda Türkiye'nin AB'ye meydan okuduğu ve sanki AB üyesi olup olmamasının Türkiye için önemli olmadığı izlenimi yaratılmaya çalışılmıştır: "Erdoğan: AB'nin ifadeleri bizi etkilemez" (Birgün, 15.12.2007), "Ankara'dan AB'ye tepki" (Birgün, 11.12.2007), "Erdoğan'dan AB'ye rest: Türkiye değil AB kaybeder" (Birgün, 05.12.2006), "Türkiye'nin AB kapısından dönmesinin bedeli ödenemez" (Birgün, 09.09.2005) başlıklarında görüldüğü gibi AB üyeliğinin ele alınışında rest çekildiği izlenimi yaratılmaya çalışılmıştır. AB'nin ve Türkiye'nin değişen tutumlarına göre gazetenin de olayları ele alış biçimi değişiklik göstermektedir. Haberlerin başlıklarının arasında bile belli bir tutum yerine değişen yargılar yer almaktadır.

Birgün gazetesinin haberleri sadece başlık ve tutum olarak değerlendirilmemiş haberlerde kaynak kullanımı dikkate alındığı gibi haberlerde kullanılan fotoğraflar ve bu fotoğrafların niteliği de göz önünde bulundurulmuştur. Gazete incelenen haberlerin 79'unda fotoğraf kullanmamış geri kalan 26 haberde haberi fotoğraf ile birlikte vermiştir. Fotoğrafın milli duyguları yansıtan bir fotoğraf olup olmadığı anlamlandırma açısından önem

taşımaktadır. Birgün gazetesi de fotoğraf kullandığı 26 haberin sadece bir tanesinde milli duyguları uyandıracak bir fotoğraf kullanılmıştır.

3.2.2.4.Evrensel Gazetesinin Türkiye'nin AB Süreci ile İlgili Haberleri Sunumu

Evrensel gazetesinin internet sitesinden arşivine erişme imkanı olmaması nedeniyle sitenin Google site içi aramaya yönlendirmesi sonucu elde edilen 2000-2016 yılları arasındaki 14 habere ulaşılabilmektedir. Haberlerin genelinde alıntılardan yararlanılarak başlıklar hazırlanmıştır. Haberlerde neredeyse hiç fotoğraf kullanılmamış olup sadece 4 haberde fotoğraf kullanılmıştır. Fotoğrafların milli duyguları uyandıracak nitelikte olmadığı görülmüştür. Metin içinde de milli duyguları uyandıracak bir yazılı ifade kullanılmamıştır. Kaynak kullanılan haber sayısı toplam haber sayısına oranla çok az olmasa da kaynağın belirtilmesi önemli bir ölçüt olduğu için bütün haberlerde kaynağın belirtilmesi gerekmektedir. 14 haberin 5'inde kaynak gösterilmiş, 9 haberde kaynak belirtilmemiştir.

6 Mart 2000 tarihli haberin başlığında "AB'nin Türkiye'ye direktifleri" başlığı ile yapılan haberde AB'nin adaylık süreci doğrultusundaki istekleri birer direktif olarak yansıtılmıştır (Evrensel, 06.03.2000). Haberde sürece yönelik olumsuz bir tutum benimsenmiş ve kaynak kullanılmamıştır. 2004 Ekim'de yer alan bir başlıkta "AB kıskacında Türkiye Tarımı" ifadesi AB'nin Türkiye tarımına olumsuzluklar getireceği öngörüsünü taşımaktadır (Evrensel, 16.10.2004). "Türkiye AB'nin Enerji İstasyonu Olacak" başlığı da aynı önyargıyı taşımaktadır (Evrensel, 21.12.2004). Gazetede yer alan bazı başlıklarda AB'nin Türkiye'ye karşı tutumuna yönelik ipuçları veriyor. "Türkiye'nin AB'ye katılım süreci tamamen durdurulmalı" (Evrensel, 17.12.2014), "AB: Türkiye çok yavaş" (Evrensel, 02.11.2005), "AB topu tekrar Türkiye'ye attı" (Evrensel, 28.01.2004) şeklindeki ifadelerde sürecin bir ileri bir geri gittiğini göstermektedir. Türkiye'nin AB'ye bakış açısını ise, "AB üye yapmazsa Türkiye'nin çokta umurunda olmaz" (Evrensel, 24.11.2014), "AB Türkiye'yi almazsa Hıristiyan kulübü olur" (Evrensel, 02.10.2005) başlıklı haberler yansıtmaktadır. Başlıklarda üyeliğin çok önemli olmadığını söylerken diğer taraftan "AB Türkiye'yi almalı yoksa..." ifadelerine yer vererek net olmayan bir tavır sergilemektedir. AB sürece olumsuz baktığı gibi Türkiye'ye olan güvenlerini de kaybetmekte olduğunu şu haberlerde görmek mümkündür: "AB Türkiye'deki Bakanlığa verdiği paraların peşinde" (Evrensel, 03.03.2014). Evrensel gazetesi AB-Türkiye ilişkilerinde olumsuz bir bakış açısına sahip olmakla birlikte yıllar içinde bu tutumu değiştirmemiş ve süreçte ne ileri ne geri bir ilerlemenin olmadığını yansıtan haberleriyle çalışmadaki yerini almıştır.

3.2.2.5.Yeniçağ Gazetesinin Türkiye'nin AB Süreci ile İlgili Haberleri Sunumu

Yeniçağ gazetesinin, internet sitesindeki arşivinden yararlanarak yapılan tarama sonucunda, 2000-2016 yılları arasında konuyla ilgili olarak toplam 31 habere ulaşılmıştır. Gazetenin, haber metinlerini genelde kısa tuttuğu görülmüştür. 16 haber kısa, 8 haber orta uzunlukta, 7 haber de uzun haber şeklinde verilmiştir. Kısa haberlerin ağırlıkta olması, gazetenin AB ile ilgili haberlere çok fazla önem vermediği şeklinde yorumlanabilir. Gazete, incelenen haberlerin çoğunda kaynak belirtmemiştir. Bu durum dikkat çekicidir. Zaman zaman kaynak olarak yabancı, ulusal gazete ve dergiler ve çeşitli internet siteleri gösterilmiştir. AB'ye üyelik konusunda olumsuz bir tutum sergileyen gazetenin, haber metinleri de çoğunlukla olumsuzdur. İncelenen haberlerin hiçbirinde olumlu yargıya sahip bir metine rastlanmamıştır. Bu durum gazetenin AB üyeliğine olumsuz bakmasının bir sonucu olarak yorumlanabilmektedir. Gazetede, AB'nin Türkiye'ye bakışı genelde olumsuz şekilde verilmiştir. 14 haber AB'nin Türkiye'ye bakışı konusunda nötrdür. Sadece bir haberde olumlu bakış açısı yansıtılmıştır. Türkiye'nin AB'ye bakışını içeren haberler çoğunlukla nötr şekilde sunulmuş, 7 haberde olumsuz bir bakış açısı varken, olumlu bir bakış açısına sahip herhangi bir haber bulunmamıştır.

Gazetenin Avrupa Birliği aleyhinde bir söylem geliştirdiği görülmüştür. Bu durum kullanılan başlıklarda açıkça görülmektedir. “Allah’a şükür Avrupa Birliği üyesi değiliz” (Yeniçağ, 06.11.2011), “AB’ye muhtaç değiliz, güçlü olan biziz” (Yeniçağ, 26.01.2010), “AB’yi istemiyoruz” (Yeniçağ, 06.02.2009) şeklinde kullanılan başlıklar olumsuz bir söylem taşımakta olup, gazetenin AB üyeliğine bakış açısının olumsuz olduğunu göstermektedir. Ayrıca gazetenin, “Yakın süreçte üyelik yok” (Yeniçağ, 15.05.2009), “Ankara AB’ye asla üye olamaz” (Yeniçağ, 03.06.2009), “AB, Türklere kapalı” (Yeniçağ, 19.06.2009), “Tam üyelik belirsiz durumda” (Yeniçağ, 23.06.2009), “AB üyeliği ciddi sıkıntıda” (Yeniçağ, 01.07.2009), “Ankara’nın AB’ye dahil olması zor” (Yeniçağ, 20.10.2009) şeklinde kullandığı başlıklar da AB’ye üyelik konusundaki olumsuz tutumunu destekler niteliktedir. Milliyetçi bir çizgide yayın yapan Yeniçağ gazetesi, AB’ye üyelik konusunda eleştirel bir söylem de kullanmaktadır. “Avrupa Türkleri hep oyalıyor” (Yeniçağ, 08.05.2009), “Türkiye’nin üyeliği iyi irdelenmeli” (Yeniçağ, 06.06.2009), “Türkiye Avrupa’yı beklemekten bıktı” (Yeniçağ, 09.07.2009) şeklinde eleştirel söylemler kullanılmıştır. “Avrupa Birliği’ne göre Türkiye güvenli bir ülke değil” (Yeniçağ, 21.03.2016), “AB’nin Türkiye tavrı çok açık” (Yeniçağ, 15.05.2009), “Avrupa Birliği şantaj üstüne şantaj yapıyor” (Yeniçağ, 02.09.2009) gibi ifadelerle AB’nin Türkiye’ye bakış açısı eleştirel bir söylemle ifade edilmektedir. Çeşitli ifadelerle AB’nin Türkiye’yi üyeliğe istemediği vurgusu yapılmaktadır “AB’de Türkiye karşıtı sesler giderek yükseliyor” (Yeniçağ, 09.11.2009), “AP seçiminde Türklere hayır kampanyası” (Yeniçağ, 15.04.2008) şeklinde ifadeler kullanılmıştır. Gazete kimi zaman “Türkiye’nin AB üyeliğine hırsızlar karar verecek” (Yeniçağ, 18.07.2008) şeklinde küçümseyici bir üslup da kullanmıştır. “Türkiye’yi AB’den uzak tutan korkudur” (Yeniçağ, 08.08.2009) şeklinde kullanılan başlık da AB’nin Türkiye’den korktuğu, bu nedenle üyeliğe kabul etmediği vurgusu yapılmaktadır. “Gül: Avrupa Birliği Hristiyan birliğidir” (Yeniçağ, 19.03.2010) şeklinde kullanılan ifadeyle AB’nin bir Hristiyan topluluğu olduğu vurgusu yapılmıştır. Haber metinlerinde de Müslüman Hristiyan karşıtlığına değinilmiştir. “Avrupa Birliğini test ediyoruz” (Yeniçağ, 25.01.2015) başlığı altında Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın sözlerine yer verilerek, “Yani Avrupa acaba halkı Müslüman olan Türkiye’yi kendine hazmedebilecek mi?” ifadesi kullanılmıştır. İncelenen haberlerde iktidar partisinin AB ile ilgili eleştirel söylemlerine yer verilirken, muhalefet partisi yetkililerinden herhangi bir kişinin ifadelerine yer verilmemiştir. Gazetede, AB’nin Türkiye’ye yönelik istekleri eleştirel bir söylemle yansıtılmaktadır. “İşte AB’nin emirnamesi” (Yeniçağ, 15.10.2009) şeklinde kullanılan başlık bu durumun göstergesidir. Gazetenin, AB ile ilgili haberlerin hepsinde fotoğraf kullandığı görülmektedir. Kullanılan fotoğrafların bir kaç kaynak gösterilen yabancı gazeteleri içermektedir. Fotoğrafların birçoğunda Türkiye ve AB’ye üye ülkelerin bayrakları bir arada verilmiştir. Fotoğrafların çoğunda milli duyguları yansıtmak için kullanılmış olması gazetenin yayın çizgisiyle ilgilidir. Fotoğraflarda iktidar partisi yetkilileri ve Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın resimleri yer alırken, muhalefet partisi yetkilileriyle ilgili bir fotoğraf bulunmamıştır.

3.2.2.6.Yeni Şafak Gazetesinin Türkiye’nin AB Süreci ile İlgili Haberleri Sunumu

Yeni Şafak gazetesinin, internet sitesindeki arşivinden yararlanarak yapılan tarama sonucunda, 2000-2016 yılları arasında konuyla ilgili olarak toplam 24 habere ulaşılmıştır. Elde edilen veriler değerlendirildiğinde Yeni Şafak gazetesinin AB haberlerine bakış açısının genelde olumlu olduğu görülmektedir. Ayrıca AB haberlerinin genelde uzun haber şeklinde kullanılmış olması Yeni Şafak gazetesinin AB haberlerini önemli derecede işlediği şeklinde yorumlanabilir. Haber başlıklarında genellikle alıntı başlık kullanıldığı gözlenmiştir. 11 haberin başlığının yorum içerdiği, 3 haberin başlığının da betimleyici bir

şekilde sunulduğu görülmüştür. İncelenen haber başlıklarında dikkat çeken bir nokta, gazete, iktidar partisi olan AK Parti'nin söylemlerini başlıklara taşıırken, başlıklarda muhalefet partilerinin yetkililerinden herhangi bir kişinin söylemlerine yer vermemiş olmasıdır. “Bakan Bozkır: Türkiye AB üyesi olacak” (Yeni Şafak, 11.01.2016), “Erdoğan: Türkiye'nin AB'ye katılımını destekleyen iki ülke var” (Yeni Şafak, 19.03.2013), “Gül: AB vizyon noksanı” (Yeni Şafak, 12.12.2006) gibi ifadeler başlığa taşınmıştır. Aynı durum AB ile ilgili haber metinlerinde de görülmektedir. AB ile ilgili incelenen haber metinlerinde de muhalefet partilerine yer verilmemiştir. Haber metinlerinin iktidarın söylemlerini destekler şekilde oluşturulduğu görülmektedir.

Yeni Şafak gazetesi AB'ye katılım konusunda katılımdan yana bir taraflılık sergilemektedir. Gazete, AB'ye katılımı ilgili haberleri, “AB stratejik hedef” (Yeni Şafak, 24.02.2016), “Bakan Bozkır: Türkiye AB üyesi olacak” (Yeni Şafak, 11.01.2016), “17. Fasıl açıldı darısı diğerlerine” (Yeni Şafak, 15.12.2016), “Rutle: Türkiye AB'ye kesinlikle girecek” (Yeni Şafak, 06.11.2012) gibi başlıklar kullanmaktadır. Gazetede Türkiye'nin AB'ye üyeliğinde yaşanan sorunların AB kaynaklı olduğu yönünde bir eleştirel söylem geliştirmiştir. Bu durum, “AB Türkiye'den niye korkuyor” (Yeni Şafak, 27.02.2016), “Türkiye değil AB frene bastı” (Yeni Şafak, 19.10.2015), “Avrupa Türkiye'den korkuyor” (Yeni Şafak, 28.02.2013), “Söz sırası artık Brüksel'de” (Yeni Şafak, 09.03.2016), “AB, Türkiye'yi haritadan sildi” (Yeni Şafak, 25.09.2007) gibi başlıklardan anlaşılmıştır. Gazete, AB ile yapılan olumlu görüşmeleri, sayfalarına taraflılık belirten “biz”li bir ifadeyle vermektedir. “Tarihi bir günde anlaşmaya vardık” (Yeni Şafak, 18.03.2016) şeklinde sunulan başlıkta “biz”li ifade dikkat çekmektedir. Gazete, zaman zaman Türkiye'nin AB'ye değil, AB'nin Türkiye'ye muhtaç olduğu yönünde mesajlar da vermektedir. “Türkiye AB'ye girse zararlı çıkar” (Yeni Şafak, 12.02.2013) başlığı altında Fransız Senatör Goulet'in “Türkiye büyük bir ülke, zamanı geldiğinde Türkiye değil AB Türkiye'nin girmesi için yalvarmalı” şeklindeki sözlerine gönderme yaparak, aslında Türkiye'nin AB'ye değil, AB'nin Türkiye'ye muhtaç olduğu mesajı verilmektedir. “Türk halkının AB'ye bakışı” (Yeni Şafak, 12.10.2013) başlığı altında verilen haberde, Türk halkının son üç yılda AB'ye üyelik yönündeki isteminde bir azalma olduğu, bunun temel sebeplerinin de bazı AB'ye üye ülkelerin ekonomik çöküntü yaşamalarına karşın, Türk ekonomisinin giderek güçlenmesi ve Türkiye'nin ekonomik özgüven yaşaması, AB'ye üye ülkelerdeki islamafobi ve ırkçılık anlayışları olduğu belirtilmektedir. Bu haber de, Türkiye'nin AB'ye değil, AB'nin Türkiye'ye muhtaç olduğu mesajı tekrarlanmaktadır.

Kullanılan haber metinlerinin yargısı genellikle olumludur. 8 haber metninin yargısı olumsuz, 3 haber metninin yargısı da nötrdür. Olumsuz yargı taşıyan haber metinlerinin konu olarak genellikle AB konusunda Türkiye'ye yönelik eleştirileri işlediği görülmektedir. Genelde çeşitli kaynakların AB üyeliği konusunda Türkiye'ye yönelik olumsuz bir tutum sergilediği bu metinlerde gazete de olumsuz bir yargı kullanmaktadır. “İngiliz Hazımsızlığı: Türkiye AB'nin dostu değil” (Yeni Şafak, 09.03.2016), “Miloş Zeman'dan Türkiye hakkında küstah sözler” (Yeni Şafak, 10.12.2016) gibi başlıklar altında sunulan haber metinleri olumsuz bir yargı taşımaktadır. Öte yandan AB üyeliği konusunda olumlu görüşler sunulan haberlerde haberin yargısı da olumlu olmaktadır. “Bakan Bozkır: Türkiye AB üyesi olacak” (Yeni Şafak, 11.01.2016), “Rehn: AB, Türkiye'ye sadık” (Yeni Şafak, 26.06.2007), “Rutte: Türkiye AB'ye kesinlikle girecek” (Yeni Şafak, 06.11.2012) gibi başlıklar altında verilen haberlerin metinlerinin yargısının da olumlu olduğu gözlenmektedir.

AB ile ilgili haberlerin hemen hepsinde fotoğraf kullanıldığı tespit edilmiştir. Kullanılan fotoğraflar genelde Türkiye-AB ülkelerinin bayraklarının iç içe olduğu fotoğraflardır. Fotoğraflarda Türkiye ve AB'nin bir uyum içinde gösterildiği görülmektedir. Haberlerde çoğunlukla gerek içerikte gerekse de fotoğraflarda milli duyguları yansıtan

unsurlar kullanıldığı tespit edilmiştir. Fotoğrafların çoğunda iktidar partisi yetkililerinden kişiler görmek mümkünken, muhalefet partisinden herhangi bir yetkiliye yer verilmemiştir. Fotoğraflar kimi zaman Türkiye'nin AB'ye üyeliği konusundaki olumsuz bir yargıyı kırmak üzere sunulmuştur. "İngiliz hazımsızlığı: Türkiye AB'nin dostu değil" (Yeni Şafak, 09.03.2016) başlığın altında Başbakan Ahmet Davutoğlu'nun Belçika ziyaretinde çekilen, Belçika'da bir devlet yetkilisiyle el sıkışma fotoğrafı yer almaktadır. Fotoğrafta samimiyet ve dostluk vurgusu yapılmaktadır. Fotoğrafta her iki tarafta tebessüm etmekte, el sıkışarak samimi bir poz vermektedirler. Fotoğrafta iddia edildiği gibi, Türkiye'nin AB'nin düşmanı değil, dostu olduğu mesajı verilmektedir. Haberlerde Başbakan Davutoğlu'nun AB'ye üye ülkelerin devlet yetkilileriyle çekilmiş fotoğrafları yer almaktadır. Bu fotoğraflarda Başbakan Davutoğlu kararlı, azimli ve otorite olarak gösterilmektedir. "Brüksel'de ilk görüşme" (Yeni Şafak, 06.03.2016) başlıklı haberde kullanılan fotoğrafta Başbakan Davutoğlu, Almanya Başbakanı Angela Merkel ve Hollanda Başbakanı Mark Rutte bulunmaktadır. Bu fotoğrafta Davutoğlu, aktif, konuşur şekilde verilmişken, Merkel ve Rutte ellerini önden bağlamış, pasif bir dinleyici olarak sunulmuştur. Fotoğrafta Davutoğlu, Merkel ve Rutte'ye talimat verir gibi bir izlenim yaratılmıştır. Haberlerde AB'nin Türkiye'ye bakış açısı çoğunlukla nötrdür. Haberlerin genellikle Türkiye'nin AB'ye bakış açısını yansıttığı görülmektedir. Türkiye'nin AB'ye bakış açısı büyük oranda olumludur. Türkiye'nin AB'ye bakış açısının çoğunlukla olumlu olarak yansıtıldığı değerlendirildiğinde, bu durumun gazetenin de bakış açısını yansıttığı şeklinde yorumlanabilir.

Sonuç ve Tartışma

Çalışmayla birlikte elde edilen veriler ve nitel-nicel veri analizleri sonucunda Avrupa Birliği Türkiye üyeliğinin medyada yansımaları üzerine önemli sonuçlar elde edilmiştir. Öncelikle gazetelerde konuyla ilgili haberlere yer verilmiş sıklığına bakıldığında incelenen 16 yıl süresince 6 gazetede toplam 284 haber yapılmıştır. Uzun bir süreç olmasına rağmen haber sayısının yıla oranla ortalama bir sayı olduğu görülmektedir. Aylara göre ve yıllara göre haberlerin dengeli bir dağılımı olmamasına karşın gazetelere göre haberlerin dağılımı da farklılık göstermiştir.

Gazetelerin AB ve Türkiye ilişkilerine yönelik bakış açısının olumlu-olumsuz oluşu ile ilgili verilere bakıldığında haberlerin toplamında 90 haberde olumlu, 134 haberde olumsuz ve 60 haberde nötr bir yaklaşım sergilediği sonucuna ulaşılmıştır. Genel tutum olumsuzdur ancak bir o kadarda nötr ve olumlu haber yapılmıştır. Başlıklarda kullanılan kelimelerin betimleyici, alıntı, yorum olup olmadığı da haberin nesnelliği açısından önem taşıdığı için analiz edilmiştir. Analiz sonucunda toplam 91 haber başlığında betimleyici, 121 haber başlığında alıntı, 72 haber başlığında ise yoruma yer verilmiştir. Alıntı yapılması ya da betimleyici başlık kullanılması haberde tarafsızlık yaratabilmektedir. Ayrıca haberlerin uzunluğu konuya verilen önemin belirleyicisi olabilmektedir. Orta uzunlukta yapılan haber sayısı 106, kısa haber sayısı 119, uzun haber sayısı ise 59'dur.

Haberlerin 137'sinde fotoğraf kullanılmışken 147 haberde fotoğraf kullanılmamıştır. Milli duyguları yansıtan yazılı ya da görsel kullanımı ise: 73 haberde kullanılmış, 211 haberde kullanılmamıştır. Bu durum milli duyguların haberlerde kullanılan fotoğraflara çok da yansımadağını göstermektedir. Haberlerin tarafsızlığı, nesnelliği kadar güvenilirliğini sağlamak açısından kaynak kullanımı da önemli bir unsurdur. Kaynak kullanımı incelenen haberlerin 116'sında mevcut iken 168 haberde kaynak belirtilmemiştir.

Sonuçlar değerlendirildiğinde gazetelerdeki haberlerin konuyu sunumu, ele alış biçimi, sıklığı, göz önüne alındığında genel olarak şu yargılara varılmıştır:

Türkiye medyası Avrupa Birliği giriş sürecine olumsuz bir bakış açısından bakmakta, konuya orta ölçekte önem vermekte hatta konuyla ilgili güvenilirlik kaygısını çok taşımadığı görülmektedir. Konuya yer verilirken yorumdan kaçınılmamış ancak haberlere belli ölçüde yorum katılmıştır. Önemli olan medyanın sürece Türkiye kadar yoğunlaşmış ve yoğunlaşmadığını görebilmektir. Kullanılan başlıklar, haberlerin nitelikleri Türkiye'nin tutumuna göre medyanın tutumunun da nasıl değiştiğini gösteren sonuçlara ulaşmıştır.

KAYNAKÇA

- Akçay, B. (2008). Avrupa Birliği'nin Ekonomik Kriterleri ve Türkiye, *Maliye Dergisi*, Sayı: 155, 11–38.
- Ceyhan, A. (1991). *Avrupa Topluluğu Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Afa Yay.
- Çayhan, E. ve Ateşoğlu Güney, N. (1996). *Avrupa'da Yeni Güvenlik Arayışları: NATO-AB-Türkiye*, İstanbul: Afa Yayınları- Tüses Vakfı.
- Eralp, A. (1996). "Değişen Savaş-Sonrası Uluslararası Sistemde Türkiye ve Avrupa Topluluğu", Balkır, C. ve Williams, A.M. (der.) *Türkiye ve Avrupa İlişkileri içinde Sarmal Yay. İstanbul, 37-63.*
- Eрмаğan, İ. (2011), Bir Medya Aktörü Olarak Milli Gazete'nin Avrupa Birliği Algısı, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:24, 225–245.
- Köseçik, M. ve Yıldırım, F. (2001). AB'nin Yerel Yönetimler Üzerindeki Etkileri, *Türk İdare Dergisi*, s.431.
- Kutlu, E. (2008). *Avrupa Birliği*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Öğülmüş, Selahattin. (1991). İçerik Çözümlemesi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Sayı: 24, 213–228.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:11, 323-343.
- Özer, M. A. (2007), Temel Belgeler Eşliğinde Türkiye Avrupa Birliği İlişkileri, *Sayıştay Dergisi*, Sayı: 66, 67–95.
- Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, Ankara, 2000.

İnternet Kaynakları

- <http://www.hurriyet.com.tr>, 1 Ocak 2000 ve Nisan 2016 tarihleri arası, Erişim Tarihi: 23.03.2016.
- <http://www.milliyet.com.tr>, 1 Ocak 2000 ve Nisan 2016 tarihleri arası, Erişim Tarihi: 25.04.2016.
- <http://www.birgun.net>, 1 Ocak 2000 ve Nisan 2016 tarihleri arası, Erişim Tarihi: 27.03.2016.
- <http://evrenselgazete.com>, 1 Ocak 2000 ve Nisan 2016 tarihleri arası, Erişim Tarihi: 26.05.2016.
- <http://www.yenicaggazetesi.com.tr>, 1 Ocak 2000 ve Nisan 2016 tarihleri arası, Erişim Tarihi: 15.04.2016.
- <http://www.yenisafak.com>, 1 Ocak 2000 ve Nisan 2016 tarihleri arası, Erişim Tarihi: 17.05.2016.
- <http://www.abgm.adalet.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 25.04.2016.
- <http://www.ab.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 25.04.2016